

РОЗДІЛ 6. АДМІНІСТРАТИВНЕ ПРАВО ТА ПРОЦЕС. ФІНАНСОВЕ ПРАВО

ПРАВОВИЙ АНАЛІЗ ОСНОВНИХ ЗМІН ТА ДОПОВНЕНЬ ЩОДО ФІНАНСОВИХ ВІДНОСИН В КРАЇНІ, ВНЕСЕНИХ ДО СУЧАСНОЇ СОЮЗНОЇ КОНСТИТУЦІЇ ШВЕЙЦАРСЬКОЇ КОНФЕДЕРАЦІЇ

Королева-Борсоді Н.В.,

кандидат юридичних наук, викладач,

*Міжнародний Центр Московського державного університету
імені М.В. Ломоносова,*

У статті розкриваються основні причини, що послужили підставою для внесення змін і доповнень до сучасної Союзної Конституції Швейцарської Конфедерації з питань регулювання фінансових відносин в державі. Аналізуються основні зміни і доповнення, внесені до швейцарської Конституції по результатам проведення фінансових реформ в країні, направлених на встановлення нового фінансового режиму, зміну системи пропорційного оподаткування, системи управління фінансами, у тому числі і відносно розподілу обов'язків по фінансуванню між Союзом і кантонами.

Ключові слова: Союзна Конституція, Швейцарська Конфедерація, кантон, фінансова реформа, фінансове вирівнювання, оподаткування, страхування.

В статье раскрываются основные причины, послужившие основанием для внесения изменений и дополнений в действующую Союзную Конституцию Швейцарской Конфедерации по вопросам регулирования финансовых отношений в государстве. Анализируются основные изменения и дополнения, внесенные в швейцарскую Конституцию по результатам проведения финансовых реформ в стране, направленных на установление нового финансового режима, изменение системы пропорционального налогообложения, системы управления финансами, в том числе и в отношении распределения обязанностей по финансированию между Союзом и кантонами.

Ключевые слова: Союзная Конституция, Швейцарская Конфедерация, кантон, финансовая реформа, финансовое выравнивание, налогообложение, страхование.

The article deals with the principal causes which have formed the reasons for the modification and additions of the modern Federal Constitution of the Swiss Confederation concerning the regulation of the financial relations in the state. The author analyses the principal changes and additions made in the Swiss Constitution because of financials reforms. These reforms sought to establish a new financial model, to change the proportional taxation system, the financial management system including the allocation of responsibilities on financing between the Swiss Confederation and cantons.

Keywords: Federal Constitution, Swiss Confederation, canton, reform of finance, financial levelling, taxation, insurance.

Швейцарія з багатьох точок зору, включаючи і конституційно-правову, є вельми своєрідною державою. По-перше, на даний момент Швейцарія є єдиною державою в світі з конфедеративною формою правління, хоча фактично є федеральною державою – союзом 26 суверенних кантонів з єдиними федеральними (союзними) органами влади. По-друге, ні в якій іншій державі так добре не розвинене право народу на участь в управлінні державою, як в Швейцарії.

1 січня 2000 р. в Швейцарії набрала чинності нова Союзна Конституція (СКШК). Вона була прийнята в ході референдуму, що відбувся 18 квітня 1999 р. На користь її ухвалення висловилося 59,2 % від числа громадян, що взяли участь в голосуванні, і 13 з 23 кантонів. Проте з моменту її ухвалення Конституція Швейцарської Конфедерації неодноразово піддавалася змінам і доповненням.

У зв'язку з тим, що в Швейцарії, часткового перегляду Союзної Конституції згідно статті 194 СКШК може зажадати народ (100 000 виборців) або про нього можуть ухвалити Союзні Збори [1, ст. 139 (існуюча); 2, ст. 75; 3, ст. 98], за останні майже 12

років, що пройшли з моменту ухвалення Союзної Конституції, було висунуто 130 народних ініціатив. По 41 з них поки що не прийняте остаточне рішення, 29 ініціатив залишилися без розгляду, оскільки не було зібрано необхідну кількість підписів виборців, а 15 були відкликані більшістю членів комітету з ініціативи (авторів ініціативи). 45 народних ініціатив були винесені на голосування народу і кантонів, 40 з яких відхилені народом і кантонами, а ідеї 5 народних ініціатив підтримані народом і кантонами і знайшли своє відображення в статтях Союзної Конституції Швейцарської Конфедерації (ст. 72, ст. 123а, ст. 123b, назва ст. 196, п.п. 1, 7 ст. 197) [13].

З метою припинення зростання фінансової заборгованості в Швейцарії, стабілізації фінансового положення на союзному рівні (шляхом урівноваження витрат і доходів впродовж кон'юнктурного циклу) була проведена реформа системи управління фінансами: 2 грудня 2001 р. за результатами голосування були внесені зміни до Союзної Конституції ШК (ст. 126 і п. «с» ч. 3 і ч. 4 ст. 159), а 5 жовтня 2005 р. був прийнятий новий Закон «Про фінанси Конфедерації».

Згідно нової редакції статті 126 «Управління фінансами» Союз забезпечує стійку рівновагу між своїми витратами і доходами. Межа сумарних витрат до її схвалення в бюджеті визначається залежно від доходів, підрахованих з урахуванням кон'юнктурного положення (ч. 2 ст. 126). У випадку якщо відповідне підвищення межі витрат викликане винятковими фінансовими потребами, позначеними вище, рішення про таке підвищення відповідно до пункту «с» частини 3 статті 159 приймається Союзними Зборами (це вимагає згоди більшості членів кожної з обох Рад) (ч. 3 ст. 126).

Якщо сумарні витрати, що фігурують в державному звіті, перевершують межу, зафіксовану відповідно до чч. 2 або 3 ст. 126, такі додаткові витрати будуть компенсовані в наступні роки (порядок встановлюється законом).

Відповідно до змін, внесених до ч. 4 ст. 159 «Правомочність засідань і необхідна більшість», суми, позначені в пункті «b» частини 3 ст. 159 СКШК (положення про субвенції, а також кредити під гарантію і максимум платежів, що спричиняють одноразові витрати, що перевищують 20 мільйонів швейцарських франків, або нові витрати, що повторюються, перевищують 2 мільйони швейцарських франків), Союзні Збори можуть індексувати своєю ухвалою.

Зміна положень даних статей не була направлена ні на покриття союзних боргів, ні на погашення дефіциту балансу Союзу. Основна мета реформи системи управління фінансами полягала в тому, щоб стабілізувати положення союзного боргу і дефіциту балансу. Тим часом, дані зміни дозволили поступово скоротити розрив між союзним боргом і валовим внутрішнім доходом [11].

Цілий ряд змін і доповнень в Конституцію Швейцарії були внесені також у зв'язку з проведенням ряду фінансових реформ з метою зміни системи пропорційного оподаткування і розподілу обов'язків між Швейцарською Конфедерацією і кантонами, а також з метою встановлення нового фінансового режиму.

Перша з вказаних реформ була направлена, поперше, на чітке розмежування завдань і фінансування між Конфедерацією і кантонами; по-друге, на встановлення нових форм співпраці і розподілу фінансування між Конфедерацією і кантонами; по-третє, на встановлення міжкантональної співпраці, гармонізованої компенсацією витрат; по-четверте, на введення нового пропорційного оподаткування доходів і з метою компенсації надмірних витрат, понесених Конфедерацією.

Проведення другої фінансової реформи було направлено на встановлення нового фінансового режиму, що передбачає, перш за все, спрощення і вдосконалення податкової системи, а також конституційне закріплення порядку нарахування і стягування ПДВ і прямого союзного податку, а саме: відміну обмеження в часі можливості стягування ПДВ і прямого

союзного податку; відміну стягування прямого союзного податку з капіталу юридичних осіб; адаптацію максимального розміру прямого союзного податку, що стягується з юридичних осіб по ставці, що діє, розмір якої складає до 8,5%; оновлення і скасування перехідних положень Союзної Конституції ШК щодо розміру і порядку стягування ПДВ і т.д.

З метою законодавчого регулювання були прийняті наступні нормативно-правові акти: Закон «Про фінанси Союзу» від 7 жовтня 2005 р., Ухвала «Про фінанси Союзу» від 5 квітня 2006 р., Ухвала «Про фінансове пропорційне оподаткування і компенсацію витрат» від 7 листопада 2007 р., Союзне Рішення «Про визначення основних податків в пропорційному оподаткуванні коштів і компенсації витрат» від 22 червня 2007 р., Союзне Рішення «Про компенсації в необхідних випадках» від 22 червня 2007 р. [4; 7; 8; 9; 10]

Для конституційного закріплення механізмів, направлених на втілення позначених реформ в життя, на голосування, яке відбулося 28 листопада 2004 р., було винесено дві Союзні Ухвали: Союзне Рішення «Про реформу систем пропорційного оподаткування і розподілу обов'язків між Швейцарською Конфедерацією і кантонами» від 3 жовтня 2003 р. і Союзне Рішення «Про новий фінансовий режим» від 19 березня 2004 р., які були схвалені виборцями і набрали чинності 1 січня 2007 р. і 1 січня 2008 р. відповідно [5; 6]. Вказані союзні Рішення містили в собі пропозиції щодо зміни 19 статей Союзної Конституції і доповнення її 7 статтями.

Так, була введена стаття 5а «Додатковий характер», яка закріпила, що надання і виконання державних завдань засновані на принципі додаткового характеру.

Була скасована ч. 2 ст. 42, яка раніше встановлювала, що Союз приймав на себе завдання, що вимагали однакового регулювання. Але в той же час Союзна Конституція була доповнена статтею 43а «Принципи, які вживаються при визначенні і виконанні державних завдань», згідно положенням якої Союз бере на себе виконання тільки тих завдань, які перевищують можливості кантонів або які вимагають однакової регламентації Союзом. Кожна адміністративно-територіальна одиниця, що користується державною субсидією, бере на себе витрати по цій субсидії, і приймає рішення по цій субсидії. Базові субсидії повинні бути доступними всім в зіставних розмірах, а державні завдання повинні виконуватися раціонально і відповідним чином.

У свою чергу, були змінені формулювання чч. 2 і 3 ст. 46 «Проведення в життя союзного права», в новій редакції які звучать таким чином: «Союз і кантони можуть погоджувати між собою завдання, які здійснюються кантонами при проведенні в життя союзного права; з цією метою вони розробляють програми при фінансовій підтримці Союзу. Союз залишає кантонам можливо велику свободу організації, направлену на отримання прибутків, вра-

ховуючи кантональні особливості».

Стаття 47 СКШК «Автономія кантонів» була доповнена частиною 2, згідно якої Союз залишає право кантонам самостійно визначати достатньо завдань для себе і не порушує їх організаційну автономію. Він залишає кантонам достатні джерела фінансування і сприяє тому, щоб вони мали в своєму розпорядженні необхідні фінансові кошти для виконання своїх завдань.

Якщо раніше будували, утримували і використовували шосейні дороги державного значення кантони згідно розпорядженням Союзу і під його вищим наглядом, то з моменту внесення змін до ст. 83 СКШК виконання цих обов'язків покладене на Союз. Також з скасуванням ч. 3 вказаної статті Союз і кантони більш не несуть спільно витрати на національні шосейні дороги. На даний момент вказані витрати підтримує Союз, який, у свою чергу, може частково або повністю покласти виконання вказаних завдань на громадські, приватні або змішані організації.

Відповідно до п. 3 ст. 197 «Перехідне положення до статті 83 (Шосейні дороги державного значення)», прийнятого на голосуванні 28 листопада 2004 р., кантони завершують будівництво мережі шосейних доріг державного значення, класифікованих в Союзному Рішенні від 21 червня 1960 р. «Про мережу шосейних доріг державного значення» (за станом після набуття чинності Союзного Рішення від 3 жовтня 2003 р. «Про реформу фінансового вирівнювання і розподілу обов'язків між Союзом і кантонами»), згідно директивам Союзу і під його вищим наглядом. Витрати відносяться на рахунок Союзу і кантонів. Частка кантонів у фінансуванні робіт залежить від витрат, що виникли унаслідок використання шосейних доріг державного значення, від користі, яку ці дороги для них представляють, і фінансових можливостей кантонів.

З набуттям чинності Союзного Рішення від 3 жовтня 2003 р., що стосується реформи фінансового вирівнювання і розподілу обов'язків між Союзом і кантонами, кантони відносять на свій рахунок виплату теперішніх субсидій по страхуванню на випадок інвалідності, з питань спеціальної шкільної освіти (зокрема першої педагогічної і терапевтичної допомоги згідно ст. 19 Союзного Закону від 19 червня 1959 р. «Про страхування на випадок інвалідності») до тих пір, поки вони реалізують свою власну стратегію відносно спеціальної шкільної освіти, яка повинна бути схвалена, але не менше чим протягом трьох років [1, ст. 197, п. 2, «Перехідне положення до статті 62 (Народна освіта), введена за результатами голосування від 28 листопада 2004 р., стаття у новій редакції набрала чинності 1 січня 2008 р.].

Відповідно до тих змін, що були внесені до ч. 3 ст. 86 «Податок на споживання пального і інші транспортні збори», Союз використовує половину чистого доходу від податку на споживання пального, за винятком авіаційного пального, а також чистий дохід від збору за користування шосейними дорогами

державного значення з метою реалізації завдань і покриття витрат у зв'язку з шосейним транспортом не тільки на споруду, утримання і експлуатацію шосейних доріг державного значення; субсидії на захисні споруди проти стихійних дій і заходи щодо охорони навколишнього середовища і ландшафтів, які шосейний транспорт робить необхідними, але і на заходи щодо заохочення змішаного сполучення і транспортування супроводжуваних моторизованих транспортних засобів; заходи, направлені на поліпшення транспортних інфраструктур в містах і інших населених пунктах; субсидії, що виділяються на головні магістралі; участь кантонів в загальному фінансуванні доріг, відкритих для руху моторизованих транспортних засобів; субсидії кантонам, що не мають національних шосейних доріг. Проте з цього вищезгаданого переліку покриття витрат Союзом у зв'язку з шосейним транспортом були виключені субсидії кантонам з альпійськими шосейними дорогами, що використовуються для міжнародного транспорту.

З 29 листопада 2009 року згідно з внесеними змінами до Союзної Конституції ШК Союз також використовує половину чистого доходу від податку на споживання авіаційного пального з метою реалізації завдань і покриття витрат у зв'язку зі здійсненням перевезень повітряним транспортом на субсидії щодо впровадження заходів на охорону навколишнього середовища, які повітряний транспорт робить необхідними; субсидії щодо впровадження заходів, призначених захищати повітряні перевезення від порушень, саме терористичних нападів і викрадень літаків; субсидії щодо впровадження заходів, призначених сприяти підвищенню рівня технічної безпеки повітряних перевезень. Якщо ці засоби є недостатніми для фінансування реалізації вищезазначених завдань і покриття витрат, пов'язаних з дорожнім рухом і зі здійсненням повітряних перевезень, Союз має право додатково обкласти відповідне пальне податком на споживання.

Істотні зміни були внесені також і в Розділ 8 «Житло, робота, соціальна захищеність і здоров'я». Згідно нової редакції статті 112 «Страховання на випадок старості, втрати годувальника і інвалідності» Союз видає розпорядження про страхування на випадок старості, втрати годувальника і інвалідності, дотримуючи при цьому наступних принципів:

- a) страхування є обов'язковим;
- abis) надаються грошові виплати і допомога в натуральній формі;
- b) пенсії повинні пропорційно покривати потреби існування;
- c) максимальна пенсія перевищує мінімальну пенсію не більше ніж удвічі;
- d) пенсії, принаймні, пристосовуються до динаміки цін.

Страховання фінансується:

- a) внесками застрахованих, причому працевластці сплачують за своїх працівниць і працівників полови-

ну їх внесків;

б) субсидіями Союзу.

Субсидії Союзу складають в сукупності не більше половини витрат і покриваються в першу чергу з чистого доходу від податку на тютюн, податку на спиртні напої і збору за експлуатацію картярських будинків.

Замість ч. 6 ст. 112 СКШК, що регламентувала положення соціально-уразливої групи населення (інвалідів, осіб похилого віку, осіб, що втратили годувальника), було прийнято 3 статті: ст. 112а «Додаткові виплати», ст. 112b «Заохочення інтеграції інвалідів» і ст. 112с «Допомоги особам похилого віку і особам з фізичними або розумовими недоліками».

Згідно ст. 112а СКШК Союз і кантони перераховують додаткові виплати, якщо страхування на випадки старості, втрати годувальника і інвалідності не покриває витрат на життя. Закон встановлює суми додаткових виплат і визначає завдання і повноваження Союзу і кантонів.

З ухваленням вказаної статті відпала необхідність в збереженні п. 10 ст. 196 СКШК «Перехідне положення до статті 112 (Страхування на випадки старості, втрати годувальника і інвалідності)», згідно якому раніше в тій мірі, в якій вироблюване Конфедерацією страхування на випадки старості, втрати годувальника і інвалідності не покривало прожиткового мінімуму, Союз направляє кантонам субсидії на фінансування додаткових послуг [1, ст. 196 СКШК, п. 10, скасований за результатами голосування від 28 листопада 2004 р., стаття у новій редакції набрала чинності 1 січня 2008 р.].

Союз заохочує інтеграцію інвалідів за допомогою грошових виплат і допомоги в натуральній формі. Він може використовувати з цією метою грошові ресурси страхування на випадок інвалідності. Кантони заохочують інтеграцію інвалідів, зокрема, контрибуціями, призначеними для будівництва і експлуатації установ, що створюються з метою забезпечення їх житлом і роботою. Закон встановлює цілі, принципи і критерії інтеграції інвалідів (ст. 112b СКШК).

З набуттям чинності Союзного Рішення від 3 жовтня 2003 р. «Про реформу фінансового вирівнювання і розподілу обов'язків між Союзом і кантонами» кантони беруть на себе виплати нинішніх допоміг із страхування на випадок інвалідності, в питаннях організації установ, майстерень і притулків до тих пір, поки вони реалізують свою власну стратегію відносно інвалідів, що включає також надання кантональних контрибуцій на витрати на будівництво і експлуатацію установ, приймаючих осіб, що проживають поза кантоном, не менше чим протягом трьох років [1, ст. 197, п. 4, «Перехідне положення до статті 112b (Заохочення інтегруванню інвалідів), введена за результатами голосування від 28 листопада 2004 р., стаття у новій редакції набрала чинності 1 січня 2008 р.].

Кантони піклуються про надання соціальної

допомоги за місцем проживання і допомоги по догляду за особами похилого віку і інвалідами вдома. Союз піклується на національному рівні про осіб похилого віку і інвалідів. Він може використовувати з цією метою грошові ресурси страхування на випадки старості, втрати годувальника і інвалідності (ст. 112с СКШК).

Кантони продовжують перераховувати організаціям, що надають допомогу і здійснюють догляд вдома, грошові допомоги, встановлені для осіб похилого віку і для інвалідів, які їм надані в даний час відповідно до положень ст. 101bis Союзного Закону від 20 грудня 1946 р. «Про страхування на випадок старості і втрати годувальника», до тих пір, поки вони не приймуть норми, що регламентують це питання [1, ст. 197, п. 5, «Перехідне положення до статті 112с (Допомога особам похилого віку і інвалідам), введена за результатами голосування від 28 листопада 2004 р., стаття у новій редакції набрала чинності 1 січня 2008 р.].

Відповідно до знов прийнятої ч. 3 ст. 122 «Цивільне право» Союз наділений повноваженнями по ухваленню законів відносно виконання покарань і заходів, і він може надавати кантонам субсидії:

- а) на споруду закладів;
- б) на поліпшення щодо виконання покарань і заходів;
- с) на утримання установ, виконуючих виховні заходи до дітей, підлітків і молоді.

Після внесення змін і доповнень до ст. 128 СКШК «Прямі податки» з 1 січня 2007 р. Союз може стягувати прямий податок в розмірі:

- а) не більше 11,5% з доходу фізичних осіб;
- б) не більше 8,5% з чистого доходу юридичних осіб.

Проте Союз більш не уповноважений стягувати прямий податок з капіталу і резервів юридичних осіб.

Як і раніше, кантони здійснюють оподаткування і збір податків, але з 1 січня 2008 р. з валової суми податків замість раніше передбачених 3/10 суми (з якої не менш 1/6 використовувалося для фінансового вирівнювання між кантонами) кантонам поступає не менш 17%, хоча ця сума може бути скорочена до 15%, якщо це обумовлено вимогами пропорційного оподаткування.

Шляхом внесення зміни до п. 13 ст. 196 «Перехідне положення до статті 128 (Тривалість стягування податків)» був продовжений термін дії повноваження стягувати прямі союзні податки з кінця 2006 року до кінця 2020 року.

1 січня 2007 р. і 26 вересня 2009 р. набрала чинності нова редакція ст. 130 СКШК «Податок на додану вартість» і п. 14 ст. 196 СКШК «Перехідне положення до статті 130 (Податок на додану вартість)». Податок на додану вартість може стягуватися до кінця 2020 р. З метою гарантування фінансування страхування на випадок інвалідності з 1 січня 2011 р. до 31 грудня 2017 р. Союзною Радою була вста-

новлена наступна ставка податку на додану вартість у розмірі:

а. 0,4% звичайної ставки, передбаченої ч. 3 ст. 36 Союзного Закону «Про ПДВ» від 2 вересня 1999 р.;

б. 0,1% пільгової ставки, передбаченої ч. 1 ст. 36 Союзного Закону «Про ПДВ» від 2 вересня 1999 р.;

в. 0,2% спеціальної ставки, передбаченої ч. 2 ст. 36 Союзного Закону «Про ПДВ» від 2 вересня 1999 р. щодо оподаткування виплат в житловому секторі.

Зазначені вище збори передбачені для Фонду компенсацій по страхуванню на випадок інвалідності.

Згідно положенням ст. 130 Союз може стягувати податок на додану вартість у розмірі звичайної ставки не більше 6,5% і пільгової ставки не менше 2,0% з поставки товарів і надання послуг, включаючи споживання для власних потреб, а також з імпорту.

Для оподаткування виплат в житловому секторі закон може встановити нижчу ставку: нижче за нормальну ставку, але вище за пільгову ставку (з 1 січня 2011 р. і до 31 грудня 2013 р. податок на виплати в житловому секторі складає 3,8%).

Якщо унаслідок динаміки вікового складу населення фінансування страхування на випадки старості, втрати годувальника і інвалідності більше не забезпечується, Союз шляхом видання союзного закону може підвищити нормальну ставку податку на додану вартість не більше ніж на 1% і пільгову ставку не більше ніж на 0,3% (при ухваленні вказаного положення законодавцем використана компетенція, передбачена чч. 1–2 ст. 25 Закону «Про ПДВ» від 12 червня 2009 р., якими була введена з 1 січня 2011 р. до 31 грудня 2017 р. звичайна ставка у розмірі 8% і пільгова ставка у розмірі 2,5%).

5 відсотків вартості товару без урахування податку використовуються на заходи по полегшенню податкового тягаря щодо страхування від хвороб верств населення з низькими доходами, якщо тільки закон не передбачив вказану суму для іншого використання відносно зазначених класів населення.

Вказані зміни, внесені до ст. 130 і п. 14 ст. 196 СКШК викликали також необхідність редагування п. «е» ч. 2 п. 3 «Перехідне положення до статті 87 (Транспорт)», відповідно до якого Союзна Рада може для фінансування крупних залізничних проєктів підвищувати на 0,1% всі ставки податку на додану вартість, закріплені чч. 1–3 ст. 130 (стаття в новій редакції набрала чинності 1 січня 2007 р.).

Частина 2 статті 132 «Гербовий збір і податок, що перераховується» була доповнена нормою, згідно якої кантонам призначені 10% від суми податку на поставлений дохід від рухомого капіталу, прибутків від лотерей і страхових послуг, який підлягає згодом перерахунку. З ухваленням цього положення з 1 січня 2008 р. втратив чинність п. 16 статті 196 «Перехідні положення згідно Союзному Рішенню від 18 грудня 1998 р. «Про оновлення Союзної Конституції».

Відносно питань фінансового вирівнювання і компенсації витрат законодавець значно розширив положення ст. 135 СКШК: детальніше позначив по-

вноження Союзу і конкретизував основні напрями фінансового вирівнювання.

Союз уповноважений приймати закони про фінансове вирівнювання і компенсацію відповідних витрат між Союзом і кантонами, з одного боку, і між кантонами, з іншого боку. Фінансове вирівнювання і компенсація витрат направлені, зокрема, на:

а) скорочення відмінностей між кантонами відносно їх фінансових можливостей;

б) гарантування надання кантонам мінімальної дотації у вигляді грошових ресурсів;

в) компенсацію надмірних виплат кантонів, викликаних гео-топографічними або соціально-демографічними чинниками;

г) сприяння міжкантональній співпраці у поєднанні з компенсацією витрат;

е) підтримку податкової конкурентоспроможності кантонів в національному і міжнародному масштабах.

Фінансове вирівнювання ресурсів фінансується кантонами з високим потенціалом можливостей і Союзом. Виплати кантонів з високим потенціалом можливостей еквівалентні мінімум 2/3 і максимум 80% від частки Союзу.

Згідно внесених до ч. 1 ст. 66 СКШК «Допомоги на професійну підготовку» змін Союз може не тільки надавати кантонам кошти з метою надання допомоги студентам вищих шкіл і інших установ вищої освіти в отриманні ними освіти, але і сприяти гармонізації між кантонами з питань надання допомоги в здобуванні освіти і встановлювати принципи відносно її надання.

Підсумовуючи сказане вище, можна зазначити, що на даний момент процес реформування конституційного та союзного законодавства з фінансових питань не є закінченим. Так, поки що залишається відкритим питання щодо часткової ревізії законодавства про пред'явлення позову до неплатника та банкрутство. У разі банкрутства знов прийняті положення повинні будуть забезпечити можливість залишати найбільшу частину капіталу підприємства у розпорядженні господарюючого суб'єкта. Законодавче закріплення можливості трансформувати підприємства, що зазнають негараздів, в нові тривалі структури, - це особливо значний аспект для Швейцарії під час низької кон'юнктури ринку [14].

Також Союзна Рада (виконавчий орган влади Швейцарської Конфедерації) має намір найближчим часом переглянути законодавчі положення щодо страхування від ризиків при експорті. Вказані зміни будуть прийняті зокрема з метою зменшення в об'ємі фінансових витрат експортерів і полегшення доступу до фінансування експортних товарів. В зв'язку зі зростанням міжнародної конкуренції Союзна Рада також сподівається таким чином запобігти тому, щоб швейцарські підприємства експорту були поставлені у більш невигідне положення у порівнянні до їх іноземних конкурентів.

Союзна Рада також виступає за зміну нормативно-правових положень щодо заохочення житлового будівництва і доступу до житлової власності (на даний час це питання урегульоване ст. 108 Союзної Конституції ШК). Союзний виконавчий орган влади сподівається, що це надасть можливість достроково знизити до базового рівня розмір виплат по кредитам,

отриманим на додаткову реконструкцію житла. Проект також передбачатиме положення щодо скасування виплат по кредитам на житло, що субсидується, за умови, що ці кредити отримані не менш ніж на 20 років і спрямовані на поліпшення енергетичної системи Швейцарії [12].

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Constitution fédérale de la Confédération suisse du 18 avril 1999 (Etat: 1er janvier 2011). // Recueil officiel du droit fédéral, 26 octobre 1999, № 42. – P. 2556.
2. Loi fédérale sur les droits politiques du 17 décembre 1976 (Etat: 1er février 2010). // Feuille fédérale, 27 décembre 1976. – № 3.
3. Loi du 13 décembre 2002 sur l'Assemblée fédérale (Etat: 1er janvier 2011). // Recueil officiel du droit fédéral, 14 octobre 2003. – № 40. – P. 3543.
4. Loi du 07 octobre 2005 sur les finances de la Confédération (Etat: 1er janvier 2011). // Feuille fédérale, 18 octobre 2005. – № 1.
5. Arrêté fédéral du 03 octobre 2003 concernant la réforme de la péréquation financière et de la répartition des tâches entre la Confédération et les cantons. // Recueil officiel du droit fédéral, 04 décembre 2007. – № 49. – P. 5765.
6. Arrêté fédéral du 19 mars 2004 sur un nouveau régime financier. // Recueil officiel du droit fédéral, 03 juin 2003. – № 21. – P. 1388.
7. Arrêté fédéral du 22 juin 2007 concernant la compensation des cas de rigueur (Etat: 1er janvier 2008). // Recueil officiel du droit fédéral, 04 décembre 2007. – № 49. – P. 5949.
8. Arrêté fédéral du 22 juin 2007 concernant la détermination des contributions de base à la péréquation des ressources et à la compensation des charges (Etat: 1er janvier 2008). // Recueil officiel du droit fédéral, 04 décembre 2007. – № 49. – P. 5947.
9. Ordonnance du 05 avril 2006 sur les finances de la Confédération (Etat: 1er janvier 2011). // Recueil officiel du droit fédéral, 25 avril 2006. – № 16. – P. 1295.
10. Ordonnance du 07 novembre 2007 sur la péréquation financière et la compensation des charges (Etat: 1er janvier 2011). // Recueil officiel du droit fédéral, 04 décembre 2007. – № 49. – P. 5887.
11. Message du Conseil fédéral suisse sur le frein à l'endettement du 05 juillet 2000. // Feuille fédérale, 05 septembre 2000. – № 1.
12. Gerber J.-D. Perspectives de l'économie suisse 2009-2011. // Convetion annuelle de Losinger-Marazzi. – Berne, le 20 mars 2009. – 18 p. – P.p. 11-14.
13. Initiatives populaires. Répertoire chronologique // http://www.admin.ch/ch/f/pore/vi/vis_2_2_5_1.html
14. Situation économique en Suisse et mesures de stabilisation. // Rapport du Conseil fédéral en réponse au postulat 08.3764 du 24 novembre 2008 de la Commission de l'économie et des redevances. – Berne, mai 2009. – 45 p. – P.p. 27-33.